

معاونت بازار

مدیریت ابزارهای نوین مالی

اطلاعیه بسیار مهم در خصوص اعمال قراردادهای اختیار معامله سهام

برای سررسید بهمن ماه ۱۳۹۵

در بازار مشتقه بورس اوراق بهادار تهران

به اطلاع کلیه فعالان محترم بازار سرمایه می‌رساند، نکات مهم در خصوص اعمال قراردادهای اختیار معامله خرید و فروش بر روی سهام شرکت‌های ملی صنایع مس ایران، فولاد مبارکه اصفهان و ایران خودرو در سررسید بهمن ماه ۱۳۹۵ به شرح زیر است:

۱. پس از پایان دوره معاملاتی قراردادهای اختیار معامله، دارندگان موقعیت باز خرید در صورت تمایل و دارندگان موقعیت باز فروش به‌طور قطع وارد فرآیند اعمال قراردادهای اختیار معامله خواهند شد. منظور از اعمال قرارداد اختیار معامله آن است که دارندگان موقعیت باز خرید در صورت تمایل، می‌توانند تعداد مشخصی از سهام پایه را بر حسب قیمت اعمال از دارندگان موقعیت باز فروش، خریداری کرده (اختیار معامله خرید) و یا به آنها بفروشند (اختیار معامله فروش).

۲. از آنجایی که اعمال قراردادها به صورت غیر خودکار است، دارندگان موقعیت باز خرید در صورت تمایل به اعمال باید درخواست خود را از طریق کارگزار مربوطه و مطابق با قرارداد مشتری-کارگزار، به اتاق پایاپای اعلام نمایند. مسئولیت عدم اعلام درخواست اعمال و نوع تسویه به کارگزار، بر عهده مشتری می‌باشد.

۳. تسویه در قراردادهای اختیار معامله سهام به سه روش امکان‌پذیر است که باید توسط دارندگان موقعیت باز اعم از خرید و فروش به کارگزار مربوطه اعلام شود:

الف) صرفاً نقدی: در این حالت، تسویه فقط به صورت نقدی انجام شود. یعنی دارنده موقعیت باز فروش باید ارزش مابه‌التفاوت قیمت اعمال و قیمت سهم پایه در آخرین روز معاملاتی را به طرف خریدار قرارداد پرداخت نماید.

ب) اول نقدی بعد فیزیکی: در این حالت، اولویت با تسویه نقدی است؛ در غیراین صورت تسویه به صورت فیزیکی انجام می‌گیرد. اشخاصی که این گزینه را انتخاب نموده‌اند، نوع تسویه‌شان پس از فرآیند تخصیص، نقدی یا فیزیکی تعیین خواهد شد. لذا خریداران و فروشندگانی که این گزینه را انتخاب می‌کنند، باید برای هر دو حالت آمادگی داشته باشند.

ج) صرفاً فیزیکی: در این حالت، تسویه به صورت فیزیکی انجام می‌شود که شامل جابجایی سهام پایه و ارزش نقدی معادل آن در حساب‌های دارندگان موقعیت باز خرید و فروش است.

د) دارندگان موقعیت باز خرید امکان انتخاب هر ۳ گزینه «صرفاً نقدی»، اول نقدی بعد فیزیکی، صرفاً فیزیکی» را خواهند داشت، اما برای دارندگان موقعیت باز فروش تنها ۲ گزینه «صرفاً فیزیکی» و «اول نقدی بعد فیزیکی» قابل انتخاب است. همچنین در صورت عدم انتخاب نوع تسویه توسط دارندگان موقعیت باز فروش، روش تسویه آنها به‌طور پیش‌فرض «صرفاً فیزیکی» تعیین خواهد شد.

۴. امکان اعمال قرارداد اختیار معامله به میزان کسری از اندازه قرارداد وجود ندارد. به‌عنوان مثال مشتری نمی‌تواند ۸۰۰۰ سهم از اندازه قرارداد ۱۰،۰۰۰ سهمی را اعمال کند.

۵. در صورت متوقف‌بودن سهام پایه قرارداد در سررسید، تمامی موقعیت‌های باز بازار بر حسب آخرین قیمت پایانی سهام پایه، تسویه نقدی خواهد شد.

۶. اعمال به روش تسویه فیزیکی برای همه قراردادهای اعم از «در سود» و «در زیان» قابل انجام می‌باشد، ولی اعمال به روش تسویه نقدی تنها برای قراردادهای اختیار معامله «در سود» امکان‌پذیر است.

۷. کارمزد اعمال: مطابق با مصوبه ۱۳۹۵/۰۹/۱۷ سازمان بورس و اوراق بهادار، کارمزد اعمال در قراردادهای اختیار معامله برابر با ۰/۵ درصد ارزش قرارداد برحسب قیمت تسویه اختیار معامله در آخرین روز معاملاتی خواهد بود.

۸. در صورت نکول دارندگان موقعیت باز فروش، قرارداد، تسویه نقدی شده و مشمول جریمه خواهد شد.

جریمه نکول برابر با یک درصد ارزش قرارداد بر حسب قیمت اعمال می‌باشد:

$$\text{تعداد موقعیت‌های باز نکول کرده} \times \text{اندازه قرارداد} \times \text{قیمت اعمال} \times 0.01$$

۹. دارندگان موقعیت باز باید مبالغ لازم در خصوص اعمال قراردادهای اختیار معامله را به حساب کارگزار مربوطه واریز

کرده و کارگزار نیز باید کلیه مبالغ را به صورت تجمیعی به شماره حساب ۰۱۰۶۱۹۹۱۴۰۰۰۷ بانک ملی شعبه بورس

واریز نماید. لازم به ذکر است این مبالغ صرفاً با شناسه کارگزاران عضو اتاق پایاپای شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و

تسویه وجوه، قابل واریز در حساب مذکور می‌باشد.

زمان بندی در فرآیند اعمال به صورت زیر است:

۱. کارگزار باید تا ساعت ۱۵:۰۰ آخرین روز معاملاتی (T) از طریق صفحه‌ای در سیستم نامک (EBS)،

درخواست‌های اعمال را به همراه نوع تسویه به اتاق پایاپای اعلام کند. در قسمت "نمایش فهرست" در سیستم

نامک، گزینه جدیدی با عنوان "اعمال اختیار خرید و فروش" برای کارگزاران قرار داده شده است. لازم به ذکر است

در صورت انتخاب گزینه تسویه صرفاً نقدی، باید در بخش مقدار اعمال فیزیکی، عدد صفر قرار داده شود.

پس از تکمیل فرم دکمه ثبت اطلاعات را بزنید

ثبت اطلاعات

نماد	نام	کد بورسی	کد مشتری	موقعیت باز فروش	موقعیت باز خرید	نوع اعمال	مقدار اعمال فیزیکی
003	ضغولا					صرفاً نقدی	25
002	ضغملی					نقدی-فیزیکی	18
002	ضغملی					نقدی-فیزیکی	8
002	ضغملی						1
003	ضغولا						0
003	ضغولا					صرفاً نقدی	0
003	ضغولا					نقدی-فیزیکی	0
003	ضغولا					فیزیکی	0
003	ضغولا						0
003	ضخود						0
004	ضخود						0
005	طفولا						0
2001	طفلا						0

پس از ساعت فوق، امکان ارسال درخواست به هیچ عنوان وجود نداشته و سامانه دریافت درخواست‌ها غیرفعال خواهد شد.

همچنین لازم به ذکر است کارگزاران محترم باید نسبت به صحت اطلاعات ارسالی و واریز مبالغ لازم توسط مشتریان اطمینان کافی داشته باشند، زیرا مسئولیت لیست ارسالی و تعهدات مربوط به آن بر عهده کارگزار می‌باشد.

۲. درخواست اعمال مشتری پس از ارسال آن توسط کارگزار به اتاق پایاپای، قابل اصلاح یا لغو نیست.

۳. اتاق پایاپای پس از جمع‌آوری اطلاعات کلیه کارگزاران، رویه زیر را انجام می‌دهد:

- تطبیق تعداد موقعیت‌های درخواست‌شده برای اعمال با موقعیت‌های باز خرید مشتری در هر نماد معاملاتی در آخرین روز معاملاتی

- تطبیق دارندگان موقعیت باز خرید موافق با تسویه صرفاً نقدی و موافق با اول تسویه نقدی بعد فیزیکی، با دارندگان موقعیت باز فروش موافق با اول تسویه نقدی بعد فیزیکی

- انجام فرآیند تخصیص برای دارندگان موقعیت باز خرید متقاضی تسویه صرفاً فیزیکی و دارندگان موقعیت باز خرید موافق با اول تسویه نقدی بعد فیزیکی باقیمانده از مرحله قبل، با دارندگان موقعیت باز فروش باقیمانده از مرحله قبل و دارندگان موقعیت باز فروش با تسویه صرفاً فیزیکی

- انتقال سهام پایه موضوع قرارداد اختیار معامله حسب نوع قرارداد (خرید یا فروش) به کد مالکیت دارنده موقعیت باز خرید یا فروش در تسویه فیزیکی توسط اتاق پایاپای، یک روز کاری بعد از آخرین روز معاملاتی (T+1)

- انتقال وجه مربوط به اعمال قراردادهای اختیار معامله در حساب کارگزار دارندگان موقعیت باز خرید و فروش، دو روز کاری بعد از آخرین روز معاملاتی (T+2)

- از آنجایی که اعمال در قراردادهای اختیار معامله به صورت غیرخودکار است و بر اساس درخواست خریدار صورت می‌گیرد، ممکن است میزان موقعیت‌های باز خرید اعمال شده کمتر از کل تعداد موقعیت‌های باز فروش باشد.

در نتیجه امکان دارد پس از رویه تخصیص برای برخی از دارندگان موقعیت باز فروش، خریدار مقابلی وجود نداشته باشد.

- در مثال‌های زیر تمامی حالات ممکن در زمان اعمال توضیح داده شده است:

❖ حالت اول: تعداد موقعیت‌های باز بازار به شرح جدول زیر می‌باشد:

تعداد موقعیت باز خرید	تعداد موقعیت باز فروش	نوع تسویه
۵۰	---	صرفاً نقدی
۳۰	۶۰	اول نقدی بعد فیزیکی
۲۰	۴۰	صرفاً فیزیکی

با توجه به جدول فوق، ابتدا ۵۰ موقعیت باز خرید صرفاً نقدی با ۶۰ موقعیت باز فروش اول نقدی بعد فیزیکی، تسویه نقدی می‌شود. در نتیجه ۱۰ موقعیت باز فروش با نوع تسویه اول نقدی بعد فیزیکی باقی می‌ماند.

تعداد موقعیت باز خرید	تعداد موقعیت باز فروش	نوع تسویه
صفر	---	صرفاً نقدی
۳۰	۱۰	اول نقدی بعد فیزیکی
۲۰	۴۰	صرفاً فیزیکی

در مرحله بعد ۳۰ موقعیت باز خرید با نوع تسویه اول نقدی بعد فیزیکی وجود دارد که اولویت اول با تسویه نقدی بوده در غیر اینصورت، تسویه فیزیکی انجام می‌شود. از آنجایی که تنها ۱۰ موقعیت باز فروش با نوع تسویه مشابه، از مرحله قبل باقیمانده است، امکان تسویه نقدی صرفاً برای ۱۰ موقعیت باز خرید وجود خواهد داشت.

تعداد موقعیت باز خرید	تعداد موقعیت باز فروش	نوع تسویه
صفر	---	صرفاً نقدی
۲۰	صفر	اول نقدی بعد فیزیکی
۲۰	۴۰	صرفاً فیزیکی

برای ۲۰ موقعیت باز خرید باقیمانده از مرحله قبل، تسویه به صورت فیزیکی قابل انجام بوده و با ۴۰ موقعیت باز فروش با نوع تسویه صرفاً فیزیکی تسویه می‌گردد.

تعداد موقعیت باز خرید	تعداد موقعیت باز فروش	نوع تسویه
صفر	---	صرفاً نقدی
صفر	صفر	اول نقدی بعد فیزیکی
۲۰	۲۰	صرفاً فیزیکی

بنابراین ۲۰ موقعیت باز فروش با نوع تسویه صرفاً فیزیکی باقی می‌ماند که با ۲۰ موقعیت باز خرید با نوع تسویه صرفاً فیزیکی، تسویه خواهد شد.

تعداد موقعیت باز خرید	تعداد موقعیت باز فروش	نوع تسویه
صفر	---	صرفاً نقدی
صفر	صفر	اول نقدی بعد فیزیکی
صفر	صفر	صرفاً فیزیکی

❖ حالت دوم: تعداد موقعیت‌های باز بازار به شرح جدول زیر می‌باشد:

تعداد موقعیت باز خرید	تعداد موقعیت باز فروش	نوع تسویه
۷۰	---	صرفاً نقدی
۲۰	۶۰	اول نقدی بعد فیزیکی
۱۰	۴۰	صرفاً فیزیکی

با توجه به جدول فوق، ابتدا ۷۰ موقعیت باز خرید صرفاً نقدی با ۶۰ موقعیت باز فروش اول نقدی بعد فیزیکی، تسویه نقدی می‌شود.

تعداد موقعیت باز خرید	تعداد موقعیت باز فروش	نوع تسویه
۱۰	---	صرفاً نقدی
۲۰	صفر	اول نقدی بعد فیزیکی
۱۰	۴۰	صرفاً فیزیکی

نکته بسیار مهم در این حالت آن است که ۱۰ موقعیت باز خرید، باقی مانده و فروشنده‌ای با نوع تسویه مشابه در مقابل آن وجود ندارد. در نتیجه تسویه نقدی برای آن امکان‌پذیر نبوده و هیچگونه اعمالی برای این بخش از موقعیت‌های باز خرید صورت نخواهد گرفت.

یادآور می‌شود مصوبه کمیته فقهی در خصوص امکان تسویه نقدی در بازار قراردادهای اختیار معامله سهام به شرح زیر است:

«قراردادهای اختیار معامله سهام، در سررسید با توافق طرفین قابل تسویه نقدی است.»

در نتیجه در صورتی که یکی از طرفین معامله خواستار تسویه فیزیکی باشد، اعمال باید بر اساس تسویه فیزیکی صورت گیرد.

در مرحله بعد تخصیص برای موقعیت‌های باز خرید با نوع تسویه اول نقدی بعد فیزیکی انجام می‌شود. همانطور که مشخص است با وجود آنکه اولویت در این نوع تسویه، اول نقدی است و بعد فیزیکی، هیچ فروشنده‌ای با نوع درخواست اعمال مشابه وجود ندارد. در نتیجه تمامی موقعیت‌های باز خرید مذکور به صورت فیزیکی تسویه خواهند شد. بنابراین ۲۰ موقعیت باز خرید فوق با ۴۰ موقعیت باز فروش با نوع تسویه صرفاً فیزیکی تسویه شده و ۲۰ موقعیت باز فروش با نوع تسویه صرفاً فیزیکی باقی می‌ماند.

تعداد موقعیت باز خرید	تعداد موقعیت باز فروش	نوع تسویه
۱۰	---	صرفاً نقدی
صفر	صفر	اول نقدی بعد فیزیکی
۱۰	۲۰	صرفاً فیزیکی

در پایان ۱۰ موقعیت باز خرید با نوع تسویه صرفاً فیزیکی با ۲۰ موقعیت باز فروش باقیمانده از مرحله قبل، تسویه فیزیکی شده و ۱۰ موقعیت باز فروش با نوع تسویه صرفاً فیزیکی باقی می‌ماند.

تعداد موقعیت باز خرید	تعداد موقعیت باز فروش	نوع تسویه
۱۰	---	صرفاً نقدی
صفر	صفر	اول نقدی بعد فیزیکی
صفر	۱۰	صرفاً فیزیکی

❖ تعهدات دارندگان موقعیت باز خرید در سررسید قراردادهای اختیار معامله به صورت زیر است:

- دارندگان موقعیت باز خرید در قراردادهای اختیار معامله خرید:

- ۱- صرفاً نقدی: تامین وجه نقد به مبلغ {کارمزد اعمال}
- ۲- صرفاً فیزیکی: تامین وجه نقد به مبلغ {تعداد موقعیت‌های باز اعمال شده × اندازه قرارداد × قیمت اعمال} + کارمزد اعمال
- ۳- اول نقدی بعد فیزیکی: همانند گزینه «صرفاً فیزیکی»

- دارندگان موقعیت باز خرید در قراردادهای اختیار معامله فروش:

- ۱- صرفاً نقدی: تامین وجه نقد به مبلغ {کارمزد اعمال}
- ۲- صرفاً فیزیکی: تامین سهام به تعداد {تعداد موقعیت‌های باز اعمال شده × اندازه قرارداد} به علاوه تامین وجه نقد به مبلغ {کارمزد اعمال + مالیات فروش سهام (۰/۵ درصد)}
- ۳- اول نقدی بعد فیزیکی: همانند گزینه «صرفاً فیزیکی»

❖ تعهدات دارندگان موقعیت باز فروش در سررسید قراردادهای اختیار معامله به صورت زیر است:

- دارندگان موقعیت باز فروش در قراردادهای اختیار معامله خرید:

- ۱- صرفاً فیزیکی: تامین سهام به تعداد {تعداد موقعیت‌های باز فروش × اندازه قرارداد} به علاوه تامین وجه نقد به مبلغ {کارمزد اعمال + مالیات فروش سهام (۰/۵ درصد)}
 - ۲- اول نقدی بعد فیزیکی: از آنجایی که در این نوع تسویه، احتمال وقوع هر یک از حالات الف و ب وجود دارد، لذا دارندگان موقعیت باز فروش باید آمادگی هر دو نوع تسویه را دارا باشند.
- الف) اگر پس از فرآیند تخصیص، تسویه نهایی، نقدی تعیین شود: تامین وجه نقد به مبلغ {تعداد موقعیت‌های باز فروش × اندازه قرارداد × مابه‌التفاوت قیمت پایانی سهم پایه در آخرین روز معاملاتی و قیمت اعمال} + کارمزد اعمال

ب) اگر پس از فرآیند تخصیص، تسویه نهایی، فیزیکی تعیین شود: تامین سهام به تعداد {تعداد موقعیت‌های باز فروش × اندازه قرارداد} به علاوه تامین وجه نقد به مبلغ {کارمزد اعمال + مالیات فروش سهام (۰/۵ درصد)}

- دارندگان موقعیت باز فروش در قراردادهای اختیار معامله فروش:

۱- صرفاً فیزیکی: تامین وجه نقد به مبلغ {تعداد موقعیت‌های باز فروش × اندازه قرارداد × قیمت اعمال} + کارمزد اعمال}

۲- اول نقدی بعد فیزیکی: از آنجایی که در این نوع تسویه، احتمال وقوع هر یک از حالات الف و ب وجود دارد، لذا دارندگان موقعیت باز فروش باید آمادگی هر دو نوع تسویه را دارا باشند.

الف) اگر پس از فرآیند تخصیص، تسویه نهایی، نقدی تعیین شود: تامین وجه نقد به مبلغ {تعداد موقعیت‌های باز فروش × اندازه قرارداد × مابه‌التفاوت قیمت پایانی سهم پایه در آخرین روز معاملاتی و قیمت اعمال} + کارمزد اعمال}

ب) اگر پس از فرآیند تخصیص، تسویه نهایی، فیزیکی تعیین شود: تامین وجه نقد به مبلغ {تعداد موقعیت‌های باز فروش × اندازه قرارداد × قیمت اعمال} + کارمزد اعمال}

نکته: کارمزد اعمال برابر است با:

تعداد موقعیت‌های باز خرید/فروش × اندازه قرارداد × قیمت تسویه اختیار معامله در آخرین روز معاملاتی × ۰/۰۰۵

سرمایه‌گذاران محترم می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر به دستورالعمل معاملات قراردادهای اختیار معامله سهام مصوب ۱۳۹۵/۰۹/۱۷ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار مراجعه نمایند.

مدیریت ابزارهای نوین مالی